

UKREPI ZA RAZVOJ SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA IN SOCIALNE EKONOMIJE V OBČINAH

Priročnik za občine

KAZALO:

I. Uvod: Na kratko o socialnem podjetništvu in socialni ekonomiji	3
a) ZAKAJ VZPODBUJATI SOCIALNO PODJETNIŠTVO IN SOCIALNO EKONOMIJO?	3
b) KAJ SO SOCIALNA PODJETJA?	4
c) SOCIALNA EKONOMIJA ALI SOCIALNO PODJETNIŠTVO?	4
d) ZAKONODAJA	5
e) MERJENJE DRUŽBENIH UČINKOV	6
II. Lokalni ukrepi podpore socialni ekonomiji	7
1. STRATEGIJA RAZVOJA SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA / SOCIALNE EKONOMIJE	7
2. VZPOSTAVITEV RESORJA ZA SOCIALNO EKONOMIJO	7
3. OBČINSKA STRATEGIJA	8
4. OBČINSKI PRORAČUNSKI SKLAD	8
5. JAVNI RAZPISI IN JAVNI POZIVI	8
6. VKLJUČEVANJE V OBSTOJEČE PROGRAME IN SHEME	9
7. PRIDRŽANA JAVNA NAROČILA	9
8. SOCIALNO ODGOVORNO JAVNO NAROČANJE (SOJN)	9
9. JAVNO NAROČANJE INOVATIVNIH REŠITEV (IJV)	9
10. JAVNO-ZASEBNA PARTNERSTVA	9
11. UREDBA O ZELEDEM JAVNE NAROČANJU (ZeJN)	10
12. OPRAVLJANJE JAVNIH GOSPODARSKIH SLUŽB	10
13. POLITIKE PROSTOROV	10
14. OPRAVLJANJE OBČINSKIH NAKUPOV	10
15. MANJŠI OBČINSKI UKREPI	10
III. Kontakti	11
IV. Viri	12

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

PRIZMA
Fundacija za izboljšanje zaposlitvenih
možnosti

Združene
SOCIALNA EKONOMIJA
SLOVENIJE
SOCIAL ECONOMY
SLOVENIA

ZRS **Bistra**
P T U J

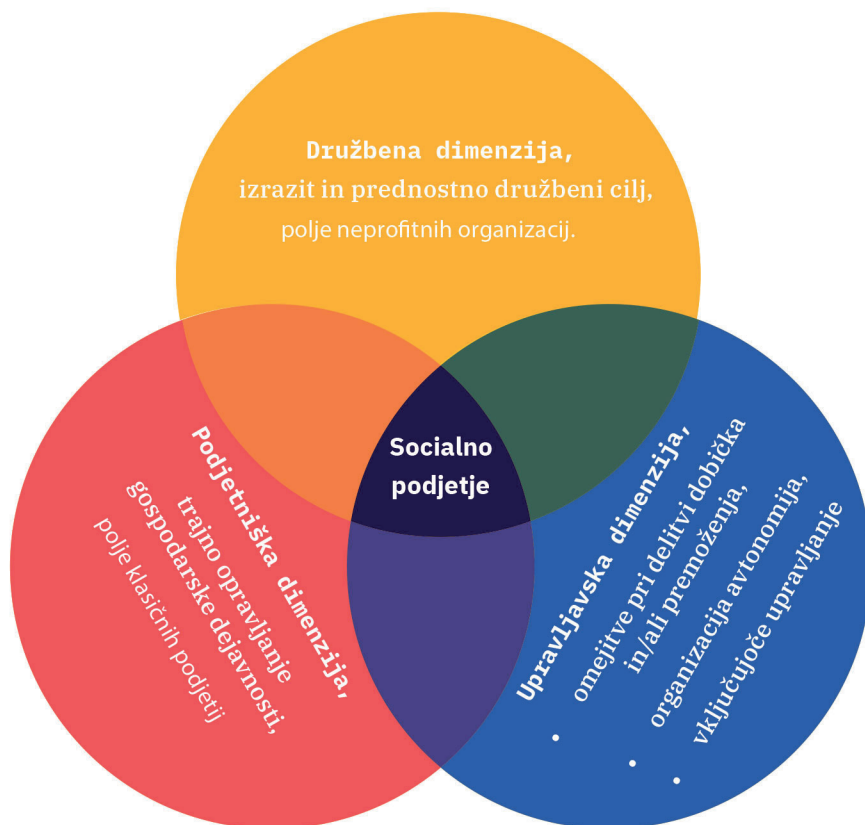
PIP
pravo informacije pomoč

Zavod Citilab
Maribor, so.p.

I. Uvod: Na kratko o socialnem podjetništvu in socialni ekonomiji

a) ZAKAJ SPODBUJATI SOCIALNO PODJETNIŠTVO IN SOCIALNO EKONOMIJO?

Delovanje socialne ekonomije temelji na etičnih načelih in hkrati na gospodarnosti poslovanja. Socialno podjetništvo ni namenjeno golemu in brutalnemu ustvarjanju privatiziranega dobička, temveč je zmes družbeno odgovornega delovanja, tvorjenja skupnosti in uspešnega gospodarjenja. Socialna ekonomija postavlja na prvo mesto ljudi in ne dobiček, dobiček vidi kot sredstvo in ne kot cilj. Prav tako pomemben vidik je upravljanje, ki temelji na vključevanju, spodbujanju sodelovanja in demokratičnosti. Načela delovanja socialne ekonomije krepijo družbeno solidarnost in povezanost, spodbujajo sodelovanje ljudi, krepijo sposobnost družbe za reševanje družbenih, gospodarskih, okoljskih in drugih problemov, spodbujajo družbene inovacije, zagotavljajo dodatno ponudbo izdelkov in storitev, ki so v javnem interesu, razvijajo nove možnosti zaposlovanja in zagotavljajo dodatna delovna mesta ter socialno vključenost ranljivih skupin ljudi. Zato lahko rečemo, da je delovanje socialnih podjetij v **javnem in družbenem interesu**.

Tako kot v naši državi že obstaja vzpostavljen ekosistem podpore in delovanja zasebnega profitnega sektorja, je potrebno vzpostaviti tudi **ekosistem socialne ekonomije**, k temu pa lahko pomembno pripomorejo lokalne samouprave. Občine imajo na voljo kar nekaj orodij za spodbujanje razvoja socialnih podjetij in socialne ekonomije. Izvajanje občinskih ukrepov bi zraven spodbujanja aktivnega reševanja lokalnih problemov in iskanja odgovorov na potrebe lokalne skupnosti v veliki meri prispevalo tudi k vzpostavljanju celovitega lokalnega ekosistema socialne ekonomije.

Trenutno nobena občina v Republiki Sloveniji nima strategije spodbujanja socialnega podjetništva, socialne ekonomije ali združništva.

b) KAJ SO SOCIALNA PODJETJA?

Socialna podjetja so vsi pravni subjekti, ki pridobijo **status** socialnega podjetja v skladu z Zakonom o socialnem podjetništvu.

Status lahko pridobi nepridobitna pravna oseba, če:

- opravlja gospodarske in negospodarske dejavnosti,
- ima v svojih notranjih aktih opredeljeno omejitev delitve presežka prihodkov nad odhodki oz. premoženja med člane oz. deležnike socialnega podjetja,
- je neodvisna in organizacijsko samostojna v odnosu do pridobitnih gospodarskih družb, pravnih oseb javnega prava ali lokalnih skupnosti,
- zagotavlja vključujočo obliko upravljanja, ki temelji na soodločanju in demokratičnem načinu odločanja in
- izpolnjuje druge pogoje, ki jih določa zakon ter poslovati po načelih socialnega podjetništva

Status lahko pridobijo društva, zasebni zavodi, zadruge, invalidska podjetja, zaposlitveni centri, vzajemni skladi in gospodarska podjetja (d.o.o.). Prepoznamo jih po kratlici **so.p.** na koncu imena, na primer: Naše društvo so.p., Lokalna zadruga so.p. ali Moje podjetje so.p..

c) SOCIALNA EKONOMIJA ALI SOCIALNO PODJETNIŠTVO?

V tem priročniku se pojavljata dva podobna izraza, a imata nekoliko različna pomena: socialna ekonomija in socialno podjetništvo. Socialno podjetništvo (angleško social entrepreneurship) se nanaša na zgoraj predstavljene organizacije s pridobljenim statusom. Ko pa govorimo o »socialni ekonomiji« (angleško social economy), govorimo o širšem pojmu, ki poleg socialnih podjetij vključuje tudi druge subjekte (zadruge, invalidska podjetja in zaposlitvene centre, nevladne organizacije, vzajemne družbe ipd.) ter si za cilj postavlja trajno družbeno spremembo. V vsebinskem oziru torej pomeni drugačno družbeno organiziranost, pomeni prizadevanje skupnosti, da na drugačen način odgovori na potrebe po zagotavljanju temeljnih dobrin za življenje ljudi in delovanje

skupnosti. Beseda »socialno« v obeh primerih nima nobene veze s socialno pomočjo, socialno službo ali čim podobnim.

Subjekti socialne ekonomije so organizacije oseb, ne organizacije kapitala. Delajo s kapitalom in drugimi nedenarnimi viri, vendar ne za kapital.

d) ZAKONODAJA

V Sloveniji že vrsto let obstaja zakonski okvir delovanja socialnih podjetij, in sicer v obliki Zakona o socialnem podjetništvu, ki je stopil v veljavo leta 2012, spremembe in dopolnitve pa so sledile leta 2018. Na Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT), na Direktoratu za regionalni razvoj, je vzpostavljen tudi Sektor za socialno podjetništvo, združništvo in ekonomsko demokracijo. Za obdobje 2013 - 2016 je bila pripravljena Strategija razvoja socialnega podjetništva, MGRT je leta 2018 objavilo analizo stanja na področju socialne ekonomije v Republiki Sloveniji, predviden pa je tudi sklic Sveta vlade Republike Slovenije za socialno ekonomijo. Prav tako je bilo v zadnjih letih izdanih kar nekaj publikacij, ki na različne načine tematizirajo in analizirajo socialno ekonomijo, socialno podjetništvo in združništvo.

Slovenija ima vzpostavljen zakonodajni okvir za delovanje socialnega podjetništva in socialne ekonomije.

Tudi Evropska komisija podpira razvoj socialne ekonomije. Leta 2015 je pričela z izvajanjem Pobude za socialno podjetništvo. Ekspertna skupina Evropske komisije za socialno podjetništvo (GECEs) je leta 2016 v analizi Socialno podjetništvo v Evropi ugotovila, da »socialna ekonomija in socialna podjetja predstavljajo popolnoma nov način poslovanja in ima zaradi tega potencial za celovito spremembo družbeno ekonomskega sistema«. Komisija države članice ter **lokalne in regionalne organe** poziva, da »v skladu s svojimi pristojnostmi podpirajo in spodbujajo razvoj socialnih podjetij ter da razvijejo skupno strategijo, s katero bodo spodbujale krepitev zmogljivosti, povezovanje v mrežo ter črpanje privatnih in javnih sredstev.«

Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) je Evropsko komisijo pozval k vzpostavitvi finančnega ekosistema za socialna podjetja in **poudaril vlogo lokalnih in regionalnih oblasti**: »za polni izkoristek potenciala socialne ekonomije je treba razviti **podporni ekosistem**, ki bo osrednjo vlogo namenjal tudi dostopu do prilagojenega financiranja. Države članice imajo na nacionalni, regionalni in lokalni ravni osrednjo vlogo pri zagotavljanju stimulatивnih politik in podpore za razvoj in rast socialne ekonomije. **Lokalne in regionalne oblasti imajo ključno vlogo pri zagotavljanju lokalne infrastrukture in izvajanju pobud.**«

Občine v Republiki Sloveniji lahko že danes samostojno izvajajo ukrepe podpore socialnim podjetjem in vzpostavljajo lokalne ekosisteme socialne ekonomije.

e) MERJENJE DRUŽBENIH UČINKOV

Izgradnja kanalizacije ali postavitve javne razsvetljave nista družbeni inovaciji, temveč civilizacijski standard. Predvsem na lokalni ravni se razumevanje paradigme družbenega razvoja ustavi in zadovolji z gradnjo infrastrukture. Večina odločevalcev »mehkih vsebin«, ki jih je težko vnovčiti na volitvah in prikazati v kvantificiranih kazalnikih, ne razume in zato zapostavlja. Kaj so »mehke vsebine«? Pravzaprav vse, kar se dogaja v družbi, a ni »vlito v beton ali asfalt«. Mehke vsebine so srce družbe in družbenega dogajanja. Socialna ekonomija in socialno podjetništvo deluje prav na tem »mehkem delu«. Za uspešno usmerjanje družbenega razvoja na občinski ravni je potrebno tudi družbo in družbeno dogajanje (»mehke vsebine«) analizirati in meriti. Tako lahko občinske uprave (tudi razvojne institucije ipd.) sproti zaznavajo družbene probleme v njihovem okolju in izdelajo načine njihovega reševanja. Družbene probleme je možno reševati z družbenimi inovacijami. Sicer trenutno v Sloveniji ni ravno na pretek organizacij ali posameznikov ter posameznikov z znanjem o metodah merjenja, upravljanja in interpretiranja družbenih učinkov ter uvajanjem družbenih inovacij.

Iskanje in izvajanje družbenih inovacij z veliko družbeno transformativno močjo ter merjenje njihovih družbenih učinkov mora postati običajni del ustvarjanja občinskih politik.

II. Lokalni ukrepi podpore socialni ekonomiji

1. STRATEGIJA RAZVOJA SOCIALNEGA PODJETNIŠTVA / SOCIALNE EKONOMIJE

Eden prvih korakov spodbujanja socialne ekonomije na lokalni ravni je izdelava občinske strategije razvoja socialne ekonomije, ki vsebuje tudi razvoj socialnega podjetništva in zadružništva. V pripravo je potrebno vključiti vse aktualne in potencialne deležnike ter podporne organizacije. Strategija je lahko tudi medobčinska, saj dejavnosti subjektov socialne ekonomije niso omejene samo na delovanje v eni občini.

Dobro pripravljena strategija omogoča dolgoročno načrtovanje in vrednotenje razvoja socialne ekonomije.

2. VZPOSTAVITEV RESORJA ZA SOCIALNO EKONOMIJO

Občine lahko vzpostavijo resor in posledično delovna mesta za področje socialne ekonomije. Na ta način postavijo trden temelj za razvijanje resorja in se odzovejo na novejši družbeni razvoj. Podobno uvajanje novega resorja se je zgodilo, ko so državne in občinske uprave uvajale resor ekologije oziroma varovanja okolja in ohranjanje narave. Prav tako nov resor so nedavno uvedle nekatere občinske uprave z delovnim mestom mestnega menedžerja. Večje občine lahko ustanovijo urad za socialno ekonomijo ali sektor znotraj drugega urada. Manjše občine se lahko povežejo in vzpostavijo medobčinsko skupno službo za razvoj socialne ekonomije.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo ima že nekaj let vzpostavljen Sektor za socialno podjetništvo, zadružništvo in ekonomsko demokracijo. Tudi Regionalna razvojna agencija Podravje – Maribor je pri Razvojnem svetu regije vzpostavila Odbor za spodbujanje razvoja družbenih inovacij, socialne ekonomije in nevladnih organizacij.

Mestna občina Maribor je naziv dodala področje pri funkciji podžupanje, in sicer Podžupanja za področje socialne, socialnega podjetništva, kulture, mladine [...].

3. OBČINSKA STRATEGIJA

V kolikor občina nima posebne strategije za razvoj socialne ekonomije, v temeljni občinski razvojni dokument doda poglavje o razvoju socialne ekonomije. V njem opredeli vzpostavitev in delovanje proračunske postavke za razvoj resorja, vzpostavitev delovnega mesta in ostale ukrepe, kazalnike ter časovnico. V analitičnem delu občinske strategije opredeli aktualne družbene probleme, ki jih socialna podjetja rešujejo z družbenimi inovacijami. Pred tem je priporočljivo izvesti javne delavnice določanja družbenih problemov v lokalnem okolju (v sodelovanju z organizacijami podornega okolja) in javne delavnice priprave družbeno inovativnih rešitev reševanja družbenih problemov (v sodelovanju z organizacijami podornega okolja).

4. OBČINSKI PRORAČUNSKI SKLAD

Za financiranje različnih občinskih ukrepov občina vzpostavi občinski proračunski sklad, v obliki posebne proračunske postavke. Načine rabe sredstev iz postavke lahko določi občinski svet s sklepom, lahko so opredeljeni v občinski strategiji razvoja socialnega podjetništva ali v strategiji razvoja občine.

5. JAVNI RAZPISI IN JAVNI POZIVI

Občina lahko subjektom socialnega podjetništva in socialne ekonomije pomaga z obstoječimi javnimi razpisi. V obstoječa besedila javnih razpisov lahko kot upravičence vključi pravne subjekte s statusom socialnega podjetja in pri merilih (točkovanju) dodatne točke nameni socialnim podjetjem¹. Prav tako lahko vzpostavi javne razpise, ki kot upravičence upošteva samo socialna podjetja. Za razvoj resorja socialne ekonomije so primerni tudi razpisi za podporne organizacije, ki socialnim podjetjem nudijo podporo pri razvoju.

Dober primer je Javni razpis za spodbujanje socialnega podjetništva v Mestni občini Kranj, s katerim so s 40.000 evri podprli ustanavljanje novih in razvoj obstoječih socialnih podjetij.

6. VKLJUČEVANJE V OBSTOJEČE PROGRAME IN SHEME

Občina subjekte socialne ekonomije aktivno in enakopravno vključuje v obstoječe programe kot so lokalne akcijske skupine (LAS) ali v načrtovanje ter izvajanje regionalnih razvojnih programov (RRP).

¹ Uredba Komisije EU št. 651/2014, v prvem členu prve priloge podjetje definira kot: »podjetje je vsaka pravna ali fizična oseba, ki se ukvarja z gospodarsko dejavnostjo, ne glede na njeno pravno obliko«.

7. PRIDRŽANA JAVNA NAROČILA

Zakon o javnih naročilih (ZJN-3, člen 31.) omogoča objavljane pridržanih javnih naročil. Naročnik javnih naročil, ki je lahko občina ali subjekt javnega sektorja (npr. javni zavod), lahko k sodelovanju povabi le subjekte socialne ekonomije, kot jih določa zakon, ki ureja socialno podjetništvo ali izvajalca javnega naročila obveže, da k izvajanju javnega naročila povabi socialno podjetje.

8. SOCIALNO ODGOVORNO JAVNO NAROČANJE (SOJN)

SOJN je javno naročanje, pri katerem se upošteva eden ali več socialnih vidikov, na primer zaposlitvene možnosti, dostojno delo, skladnost s socialnimi pravicami delavcev, socialna vključenost invalidov in težko zaposljivih oseb, enake možnosti, dostopnost in načrtovanje za vse, trajnostna merila, vključno z vprašanji etične trgovine itn. Občine v javnih naročilih posebej opredelijo katere socialne vidike želijo z njimi doseči (npr. socialno koristni izdelki ali vključevanje določenih marginaliziranih skupin)². Cilji in predmeti SOJN so lahko opredeljeni v strategiji razvoja socialne ekonomije ali v občinski razvojni strategiji. Evropska komisija je izdala Priporočila za upoštevanje socialnih in družbenih vidikov pri javnem naročanju³. SOJN se lahko uporabi kot primer za vzajemno krepitev socialnih in gospodarskih vidikov razvoja občine.⁴

9. JAVNO NAROČANJE INOVATIVNIH REŠITEV (JNI)

Občina ali drug javni naročnik z javnim naročilom naroči inovativno storitev, ki je ni mogoče kupiti na trgu. Zakonska podlaga je Zakon o javnih naročilih. V Evropski uniji precej uporabljan mehanizem naročanja inovacij.⁵

10. JAVNO-ZASEBNA PARTNERSTVA

Občine lahko v skladu z Zakonom o javno zasebnih partnerstvih (ZJZP) sklepajo javno-zasebna partnerstva tudi s subjekti socialne ekonomije. Občina tako lahko, na primer, vstopi v solastništvo zadruga. Postopek sklepanja partnerstva resda ni enostaven, a ponuja veliko možnosti za razvoj in podporo delovanju socialnih podjetij. Ključno pri javno-zasebnem partnerstvu je opredelitev javnega interesa, jasna razdelitev tveganj in potrditev partnerstva s sklepom občinskega sveta. Interes za javno-zasebno partnerstvo poda občina, prav tako pa lahko socialna podjetja in zadruga same podajo interes za sklenitev javno-zasebnega partnerstva.

Vlada Republike Slovenije je v Strategiji razvoja socialnega podjetništva 2013-2016 zapisala, da je socialno podjetništvo »hkrati priložnost za spodbujanje javno-zasebnih partnerstev, to je javnega sofinanciranja zasebnih projektov, ki so v javnem interesu in se izvajajo v socialnih podjetjih.«

2 Glej portal elektronskega javnega naročanja Republike Slovenije, <https://ejn.gov.si/sistem/smernice-in-priporocila.html#c5>.

3 Glej <https://ejn.gov.si/dam/jcr:c060365a-2cff-4a98-a170-539973c62ccc/kupujte%20socialno.pdf>.

4 Glej tudi publikacijo Socialne klavzule v javnem naročanju, praktični priročnik. Project Empublic, 2020.

5 Glej MJU, <http://www.djn.mju.gov.si/direktorat-za-javno-narocanje/ppi2innovate>

11. UREDBA O ZELENEM JAVNEM NAROČANJU (ZeJN)

Uredbo daje možnost občinam zmanjšati negativen vpliv na okolje z javnim naročanjem okoljsko manj obremenjujočega blaga, storitev in gradenj, izboljšati okoljske značilnosti obstoječe ponudbe, spodbujati razvoj okoljskih inovacij in krožno gospodarstvo ter dajati zgled zasebnemu sektorju in potrošnikom. ZeJN omogoča nakup rabljene opreme pri socialnem podjetju.

12. OPRAVLJANJE JAVNIH GOSPODARSKIH SLUŽB

Občine opravljanje občinskih javnih gospodarskih služb omogočijo socialnim podjetjem. Pred tem je priporočljivo ugotoviti ali obstajajo socialna podjetja, ki so zmožna opravljati tako zahtevno nalogo.

13. POLITIKE PROSTOROV

Občina lahko sprejme olajšave pri oddajanju prostorov v njeni občine subjektom socialne ekonomije, v skladu z Zakonom o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti (ZSPDSLS-1).

14. OPRAVLJANJE OBČINSKIH NAKUPOV

Občina različne nakupe opravi pri lokalnih socialnih podjetjih ali z njihovo pomočjo. Na ta način podpira lokalna delovna mesta in lokalno gospodarstvo.

15. MANJŠI OBČINSKI UKREPI

Uvedba **občinske nagrade za najbolj inovativne pristope na področju reševanja družbenih problemov** zveča vidnost socialnih podjetij v lokalnem okolju in pripomore k promociji resorja.

Vzpostavitev **javne baze** v obliki promocijske spletne strani s prikazom dejavnosti socialnih podjetij in zadrug v lokalnem ali regionalnem okolju olajša dostop potrošnikom in potencialnim uporabnikom.

Pošiljanje informativnih in izobraževalnih gradiv (letaki, obvestila) občanom in občankam o delovanju subjektov socialne ekonomije v njihovem okolju dviga vidnost socialnih podjetij.

Prav tako tudi **prirejanje promocijskih dogodkov** ali vključevanje socialnih podjetij v redne in obstoječe občinske dogodke.

Ukrepov, ki jih lahko občina izvede v podporo razvoju socialne ekonomije je torej kar nekaj. Izbira, priprava in izvedba ukrepov je smiselna v sodelovanju s podpornimi in razvojnimi organizacijami ter drugimi deležniki s področja socialne ekonomije in združništva.

III. Kontakti

Obiščite nas na spletnih mestih!

www.sociolab.si

info@sociolab.si

 [@sociolabSi](https://twitter.com/sociolabSi)

 [SocioLab Podravje](https://www.facebook.com/SocioLabPodravje)

 [sociolab_podravje](https://www.instagram.com/sociolab_podravje)

Kontaktirajte nas!

Tukaj pa je seznam podpornih in razvojnih organizacije s področja socialne ekonomije in zadružništva, ki lahko pomagajo pri razvijanju ukrepov. Vse navedene organizacije so članice partnerstva Sociolab, ekosistema socialne ekonomije Podravja.

- Fundacija za izboljšanje zaposlitvenih možnosti PRIZMA, ustanova
- CITILAB, Zavod za razvoj kreativnih tehnologij Maribor, socialno podjetje
- PRJ HALO Podeželsko razvojno jedro
- Združenje socialna ekonomija Slovenije, socialno podjetje
- Razvojna agencija Slovenske gorice, d.o.o.
- Razvojno informacijski center Slovenska Bistrica
- Zavod PIP, Pravni in informacijski center Maribor
- Združenje Center alternativne in avtonomne produkcije, socialno podjetje
- Znanstveno-raziskovalno središče Bistra Ptuj
- Štajerska gospodarska zbornica.

IV. Viri

Tiskani viri

BABIČ, Karolina, DABIČ PERICA, Staša (2018): Aplikativna analiza stanja na področju socialne ekonomije v republiki Sloveniji (s smernicami za pripravo dolgoročne Strategije razvoja socialne ekonomije v Sloveniji 2019-2029 ter Programom kratkoročnih ukrepov - Akcijski načrt 2019-2020). MGRT, 2018.

LUŽAR ŠAJT, Dušanka, GAVEZ, Sonja, HAZL, Vanja, MAROŠEK, Julija, ZAGORC, Stojan, ZAGORC, Simona, GORJANC, Maja, KOVAČ, Zdenka, BRANCO, Davide: Študija obstoječega stanja na področju socialne ekonomije v Sloveniji, s priporočili za pripravo modela uvajanja socialnega podjetništva (2005). Javna agencija Republike Slovenije za podjetništvo in tuje investicije, Ljubljana.

Socialne klavzule v javnem naročanju, praktični priročnik. Projekt Empublic, 2020.

Revizijsko poročilo - Spodbujanje socialnega podjetništva (2015). Računsko sodišče Republike Slovenije, Ljubljana.

Smernice za vključevanje občanov in drugih zainteresiranih skupin v procese odločanja v občini. CNVOS, Ljubljana 2018. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

Ministrstvo za javno upravo, sodelovanje prebivalcev pri odločanju na lokalni ravni. Glej [povezavo](#). (dostop 6.7.2021).

Ministrstvo za javno upravo, Priporočila za upoštevanje socialnih in družbenih vidikov pri javnem naročanju. Pridobljeno na [povezavi](#). (dostop 6.7.2021).

Evropska komisija, Pobuda za socialno podjetništvo (The Social Business Initiative). Glej [povezavo](#).

Za socialne podjetnice in podjetnike

STRITAR, Tomaž, PIPAN, Darja (2015): Podjetniški priročnik z delovnim zvezkom za socialne podjetnike: od ideje do socialnega podjetja z družbenim učinkom. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Ljubljana.

Za zadružnice in zadružnike

Zadruga – želiš ustanoviti? Kratek vodič (2016). Združenje CAAP, so.p., Maribor. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

Zadruževanje – proces povezovanja v zadružništvu, praktični nasveti za samovodenje skupin (2016). Združenje CAAP, so.p., Maribor. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

Prenos podjetij na delavske zadruge (2017). Združenje CAAP, so.p., Maribor. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

Za radovednice in radovedneže

BABIČ, Karolina (2015): Zadruga kot primerna oblika krepitve ekonomske demokracije. Ekonomska demokracija, letn. 19, št. 2. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

VESEL, Jadranka (2014): Alternativne možnosti v ekonomiji. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

Kratka predstavitev dolge in zanimive zgodovine zadružništva na Slovenskem (2017). Združenje CAAP, so.p., Maribor. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

Spodbujanje delavskih, socialnih in storitvenih zadrug v Republiki Sloveniji. Poročilo Evropske konfederacije delavskih in storitvenih zadrug (2016). Poglavlje: Glavni izzivi in zadružni odgovori, str. 11-25. CECOP – CICOPA Europe. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

MURRAY, Caulier-Grice, CAULIER-GRICE, Julie, MULGAN, Geoff (2010): The Open Book Of Social Innovation. Ways to design, develop and grow social innovation. The Young Foundation.

HRAST, KOJC in MULEJ (2014): Študija in model merjenja družbenih učinkov socialnih podjetij v Sloveniji. IRDO, Maribor. Pridobljeno s [povezave](#). (dostop 6.7.2021).

ADAM, Frane, BAHOVEC, Igor (2015): O stanju in perspektivah socialnega podjetništva v Sloveniji in Hrvaški, O stanju i perspektivama socialnog poduzetništva u Sloveniji i Hrvatskoj. Inštitut za razvojne in strateške analize, Ljubljana.

Proposed Approaches to Social Impact Measurement (2014), European Commission.

EESC recommendations on Social Enterprise (2014): European Economic and Social Committee.

Prihodnost socialnih podjetij in socialne ekonomije. Poziv strokovne skupine Komisije za socialno podjetništvo (GECES) k ukrepanju (2016). Evropska unija, Bruselj.

EESO - Nedavni razvoj socialne ekonomije v Evropski uniji (2018). Evropska unija, Bruselj.

Boosting Social Enterprise Development: Good Practice Compendium (2017). OECD Publishing, Paris.